

המרי יושב מאחורי סורג ובריח

הכלב החולה שמאמץ גיבור הרומאן "המטייל", מסמל את מצפונו המתעורר של אדם אדיש, שכל עניינו היה שמירה על לבו החולה

רות אלמוג 24.09.2010 04:04 עודכן ב: 04:21

המטייל, מאת אדריאן פן-דיס, תירגם מהולנדית רן הכהן, הוצאת כתר, 2010, 211 עמודים "המטייל" הוא רומאן אקטואלי, חשוב ומטלטל, על שנאת זרים. במרכזו ולאורכו מהדהדת השאלה: מה אפשר לעשות? איזו פעולת התנגדות אפשר לפעול? השאלה מתייחסת אל סיפור ההגירה הלא-חוקית מארצות נחשלות ועניות לארצות עשירות שבהן אפשר למצוא עבודה ולחיות. הרומאן מסתמך על מקרה אמיתי שאירע בפאריס: שריפה שפרצה בבניין שבו גרו שוהים לא חוקיים מאפריקה ומאסיה והפילה קורבנות והותירה בעלי מומים; שריפה שאולי נגרמה בהצתה מכוונת של שונאי זרים. גיבור הרומאן הוא אדם קצת מוזר ובודד מאוד ושמו מילדר, הולנדי שבחר להשתקע בפאריס ולחיות בה כאלמוני נטול קשרים. מילדר הוא אזרח הגון, לבוש ללא דופי, נקי ומגוהץ, איש שכלכלתו מובטחת בלא לעבוד. כל ערב הוא יוצא לטיול הערב שלו, שנועד להבטיח את בריאותו. לילה אחד, במהלך הטיול, הוא חוזה בשריפה של בניין שבו דרים שוהים לא חוקיים. מן הבניין הבורע קופצים אנשים בוערים. באחד החלונות צץ כלב. כבאי מנסה לתפוס אבל הכלב נמלט, וכאשר שוטר מנסה לתפוס אותו הוא מזנק לעבר מילדר ונאחז בו. מילדר נרתע מן הפרווה המלוכלכת, השרופה למחצה, מן הדם הקרוש והפצעים, אבל הכלב אינו מוכן להיפרד ממנו, ומילדר מאמץ אותו. כך מתחילים חייו החדשים של הג'נטלמן השקט, חסר הקשרים האנושיים. הוא מתוודע לעולם חדש ולא מוכר. הכלב שנטפל אליו ואינו עוזב אותו מושך אותו אחריו לפגוש כל מיני אנשים שאולי אחד מהם הוא הבעלים שלו, כי מילדר רוצה להחזיר את הכלב לבעליו ולחזור לחייו השקטים. כך הוא פוגש אנשים פגועים וסובלים, קושר קשר עם כומר אלכוהוליסט, הנותן מחסה לפליטי החיים במגדל הפעמונים של כנסייתו, ומנהל עמו ויכוחים תיאולוגיים. מילדר הוא מאמין חסר אלוהים, שמתגייס לעשיית טוב ללא הצלחה יתרה. נגד הטפת הכומר לאמונה הוא טוען: "ובאותו זמן אנשים מפוצצים בשם אלוהים את עצמם וגם את זולתם. הפוליטיקאים הנאלחים ביותר מניחים לאלוהים ללחוש להם. גזענים מסתמכים על דבריו. יופי של אלוהים!" (עמ' 63). כשהאב ברונו שואל אותו בלהט הוויכוח: "למה אתה הופך את זה לכל כך בנאלי?" עונה מילדר: "כי החיים בנאליים". והאב ברונו מטיח בו: "בשבילך. כי רציונליסטים כמוך הוציאו את אלוהים מהתמונה ולא שמו משהו טוב בהרבה במקומו". שתי שריפות גדולות בשבוע אחד. איום בגירוש מצד הממסד. משפחות שלמות נמלטות. המשטרה עורכת בדיקות קפדניות. אי שקט שורר בעיר ומילדר מטייל עם הכלב וקושר קשרים שלעולם לא היה קושר בלעדיו. הכלב מסמל את המצפון המתעורר של האדם האדיש הזה, שבעבר, כל עניינו היה בשמירה על לבו החולה. הספר מגיע לשיא כאשר הכומר ברונו מעלה את מילדר אל הפעמונים של הכנסייה שלו. הצלצול גורם לו חירשות זמנית. אבל גם ההתנסות הזאת אינה מביאה את מילדר לכלל אמונה. היכרותו עם מהגרי העבודה ורצונו לפעול למענם מביאה אותו לקשר עם המאפיה האלבנית של פאריס, שמספקת תמורת כסף דרכונים מזויפים למי שמבקש להגר מצרפת לקנדה או למקום אחר.

מילדר הוא חולה ניקיון וסדר, והאנשים שעמם הוא בא עמם במגע בגלל הכלב, מלכלכים אותו ואת

דירתו. הוא מלא גועל, אבל לא נרתע. הסטודנטים מארגנים מחאה ושבתת רעב נגד טיפול המשטרה בזרים. אבל הזרים חלשים והסטודנטים מפונקים. " והסטודנטים חזרו לפינוקים של אבא ואמא. עוד טאטוא אחד, וההתבצרות מעולם לא היתה. אפילו שובתי הרעב האמיתיים הוברשו מן החדשות: למרת הפינוי גירשה המשטרה את כולם מן הארץ באין פוצה פה ומצפץ. זה היה צריך למצוא חן בעיניו, חשב מילדר: העולם נקי ומסודר. אבל האומללות שנתקל בה בטיוליו נערמה אט אט בראשו, עד שהרגיז אותו המרץ שבו רצתה השכונה לשכוח. האם לא ראו את שראה הוא, את שכלבו לימד אותו לראות? את הלכלוך, את ההשפלה, את השנאה" (עמ' 129).

מילדר הוא איש נטול אמונה. אין הוא מאמין בקיום אלוהים, אבל הוא מאמין במעשים. "פולחן המסירות. לעשות דברים באהבה גדולה ככל האפשר. לצחצח נעליים. לגהץ. לסרק את הכלב. ולהתפלל, כלומר: לדבר אל עצמך ולכוון ללב העניין" (עמ' 158).

בוויכוח האחרון עם הכומר ברונו אומר מילדר: "אנחנו מחפשים תשובות, אבל אין תשובות. דברים קורים. דברים טובים ודברים רעים. אתה נזרק לרחוב או לא. אתה מקבל התקף לב או לא. היקום לא מתעניין בך או בי". הכומר מקמט את מצחו ואומר: "איזה ניהיליזם".

הספר מסתיים במבחן העשייה. מה הצליח מילדר לעשות ב"עיר השקרים המוזהבת"? הוא האלמוני המטייל שנבלע בהמון חסר פנים. הוא הצליח לעשות משהו: דברים קטנים. הוא טיפל בכלב שלמד לאהוב מאוד ואחר כך ויתר עליו ומסר אותו לבעליו. הוא עזר לחבר למצוא אשה שבעצמו יכול היה לאהוב. "זה לא הרבה, אבל זה משהו, וזה יפה, אתה לא חושב?" הוא מטיח בכומר ברונו.

"המטייל" הוא רומאן מעניין, על אדם שעובר תהליך של הזדככות ומתגייס לעשייה לטובת אחרים. זה רומאן מגויס, ללא ספק, אבל אין בכך פגם בעניין שבקריאתו. הרומאן הזה מציג את העולם החדש שאנחנו חיים בו, לא רק בפאריס ובערי המערב, אלא גם כאן אצלנו, ומעמיד לפנינו מראה. גם פה יש אנשים שעסוקים בעשייה, ואולי זה יעמוד לזכותנו בחשבון הסופי בשעת נעילה.

אדריאן פן-דיס. היקום לא מתעניין בך